

LIDER AYOLLAR JAMIYAT RIVOJINING TAYANCHI VA USTUNIDIR

To'rayeva Munavvar Raxmatovna

O'zbekiston milliy universiteti, tarix fakulteti, "davlat va fuqarolik jamiyati institutlari boshqaruvi" yo'nalishi 1-kurs magistranti. o'zbekistonning eng yangi tarixi kafedrası.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8424384>

Annotatsiya. Ming yillar davomida har qaysi jamiyatning madaniy darajasi va ma'naviy barkamolligi ham ayollarga bo'lgan munosabat bilan belgilangan. Ayolni e'zozlash, unga ehtirom ko'rsatish Sharq xalqlariga, jumladan, o'zbek xalqiga xos xususiyatdir. Maqolada Yangi O'zbekistonda lider ayollar, ularga jamiyatda e'tibor qaratish hamda jamiyatimizda lider ayollar faoliyatini yanada keng rivojlantirish muammolari tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: lider, ayol, faoliyat, jamiyat, lider ayollar, ayollarni qadrlash.

LEADING WOMEN ARE THE BACKBONE AND PILLAR OF THE DEVELOPMENT OF SOCIETY

Abstract. For thousands of years, the cultural level and spiritual perfection of any society has also been determined by the attitude towards women. The veneration and reverence of a woman is a characteristic feature of Eastern peoples, including the Uzbek people. The article analyzes the problems of Leading Women In The New Uzbekistan, focusing on them in society, as well as the further development of the activities of leading women in our society.

Key words: leader, woman, activity, society, leader Women, appreciation of women.

ЖЕНЩИНЫ-ЛИДЕРЫ-ОПОРА И СТОЛП РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА

Аннотация. На протяжении тысячелетий культурный уровень и духовное совершенство любого общества также определялись отношением к женщинам. Почитание женщины, почтение к ней-характерная черта народов Востока, в том числе узбекского. В статье анализируются проблемы женщин-лидеров в новом Узбекистане, уделение им внимания в обществе и дальнейшее развитие деятельности женщин-лидеров в нашем обществе.

Ключевые слова: лидер, женщина, деятельность, общество, женщины-лидеры, Оценка женщин.

Lider deganda, odatda, ko'z oldimizda erkak kishining timsoli jonlanadi. Ammo dunyo siyosati va biznes maydonida nom qozongan ayollar soni oz emas. Xo'sh, ayol rahbarlarning o'ziga xos xususiyatlari nimalardan iborat? Zamonaviy dunyoda boshqaruvning an'anaviy modellardan uzoqlashishi, texnologiyaning rivojlanishi va ma'lumotlarga kirishning qulayligi har bir jabhada o'ziga xos evolyutsiya yaratdi. Ushbu evolyutsiya ayollarga ko'proq yordam berdi va ayollar tashkilotlarda rahbar lavozimlariga o'ta boshladilar. Hozirda S&P 500 (Amerikaning Standard & Poor's tomonidan ro'yxatga olingan 500ta yirik kompaniyasi) reytingida bosh direktorlik lavozimidagi ayollar soni 4,6 foizni tashkil etadi.

Ayol rahbarlarning o'ziga xos xususiyatlari nimalarda ko'rinadi?

Muloqotdagi tabiiy instinkt egalari

Bugun har bir sohada malakali aloqachilarga ehtiyoj bor va ayollar bu borada juda muvaffaqiyatlidir. Muloqotdagi tabiiy instinktiga ko'ra, ayollar erkaklarga qaraganda munosabatlarni boshqarish sohasida ko'proq strateg bo'lishlari mumkin. Ushbu xususiyatlar bilan

ayollar tashkiliy madaniyatni kuchaytirish, tashkilotning obro'sini oshirish va korporativ ijtimoiy javobgarlik loyihalarini amalga oshirishni ta'minlaydilar.

O'z standartlarini o'rnatadilar

Kuchli ayol yetakchilarga qaraganimizda ba'zi umumiy xususiyatlarni ko'ramiz: muvaffaqiyatli ayol rahbarlar o'z standartlarini o'rnatadilar va bu uchun kurashadilar. Ba'zan jiddiy tanqidga duchor bo'lishlariga qaramay, standartlar kurashida o'zlarini professionallarga xos tarzda tuta oladilar.

Ijobiy energiya – ularning hamrohi

O'zi va o'zgalarning kuchini oshirishga intiladigan ayol rahbarlar hayotga rang olib kiradilar. Tartibli ovqatlanish, rang-barang kiyinish, qahqaha otish, raqsga tushish ko'plab ayollarga xos xususiyat bo'lib, bu xususiyatlar ular rahbarlik qilayotgan tashkilotning energiyasini yuqoriga ko'taradi.

Stressga qarshi kurashda ustundirlar

Hatto oilaviy muhitda ham juda ko'p hollarda inqiroz va keskinliklarni boshqarishga erishadilar: oila a'zolari oldida yuzaga keladigan har qanday xavfli belgilarni oldindan sezib, ehtiyotkorlik choralari ko'radilar. Ayollar sevgi, muvozanat, xavfni sezish, konstruktiv yondashuv orqali stressni oson yenga oladilar.

Ko'p qirralilik

Hatto farzandlari, onalik tashvishlari, uy yumushlari haqidagi suhbatlar chog'ida ham ishxonadagi vazifalari haqida qayg'ura olishlari mumkin.

O'zining ko'p qirrali bo'lishini ta'minlash nuqtayi nazaridan ayollar erkak jinsga nisbatan qat'iyatlidirlar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, individual ta'limda qatnashadigan ayollar ulushi 80 foizni tashkil etadi. O'z egoizmini boshqarish orqali ko'proq savollar berib, ilhom olish istagidagi qiziquvchan ayol rahbarlar mukammallikni izlayotgan ishtiyoqli izdoshlar sifatida namoyon bo'ladilar.

Yaxshi tinglovchidirlar

Tabiatan mehribon ayol rahbarlar – yaxshi tinglovchilardir. Yaxshi tinglovchi bo'la olish esa muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega.

Har doim haq va so'nggi so'zni aytishga majbur bo'lmagan ayollar ekotizimlar yaratish va fikrlarni umumlashtirish orqali hamkorlikda harakat qilishdan mamniniyat tuyadilar.

Erkak va ayollar: Liderlik uslublarida qanday farqlar bor?

Yetakchilik aloqa qobiliyatlari bilan chambarchas bog'liq, shu bois erkaklar va ayollarning uslubi bir-biridan farq qiladi. Ushbu tafovutlar gender xususiyatlaridan kelib chiqadi.

Ayollar yetakchilik uslubida erkaklarga qaraganda ko'proq **jarayon va natijaga e'tibor qaratadilar**: ishni tashkil qilish, jarayonlarni baholash, yuqori mahorat mezonlarini belgilash, ishdan ko'zlangan maqsadga erishib-erishilmaganini doimiy nazaorat qilish, vaqtga e'tibor berish va natijaga qarab ishlash ularga xosdir.

O'z navbatida, erkaklar **«strategik fikrlash» tushunchasiga ko'proq e'tibor qaratishadi**. Strategik rejalashtirish va dunyoqarash haqida qayg'urish, yangi g'oyalar uchun ochiq bo'lish, xavfni oson qabul qilish, intellektual boylik, o'tmishdan saboq chiqarish, kelajakdagi imkoniyatlarni oson ko'ra olish ularga xos xususiyatdir.

Ayolni ardoqlash va qadrlash, hurmatini joyiga qo'yishdan iborat Temur va Temuriy qadriyatlar mustaqillik yillarida yangicha mazmun bilan boyidi. Yurtimizda xotin-qizlarning

davlatni boshqarish, ta'lim-tarbiya ishlari, tadbirkorlikda faol ishtirok etishlari uchun keng imkoniyatlar yaratib berildi. Fikrimizning yorqin tasdig'ini Birinchi Prezidentimiz Islom Karimovning mamlakat xotin-qizlariga nisbatan munosabatida ham ko'rish mumkin. Chorak asr davomida ayollarni qadrlash, ularni har tomonlama qo'llabquvvatlash, davlat siyosati darajasida turgan ustuvor masala bo'lib kelgan.

Mamlakatimiz mustaqillikka erishgandan so'ng qabul qilingan qonunlarimizda ayollar huquqlariga inson huquqining alohida ajralmas qismi sifatida qarala boshlandi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 46-moddasida: «Xotin-qizlar va erkaklar teng huquqlidirlar» deya e'tirof etilishi mamlakatimizda ayollar jamiyatning faol a'zosi sifatida barcha sohalarida keng qamrovli ishtirok etishining huquqiy kafolati belgilanganidan dalolat beradi. Shuningdek, davlatimiz inson huquqlari bo'yicha umume'tirof etilgan xalqaro hujjatlarga, jumladan, 1995 yili «Xotin-qizlar huquqlari kamsitilishining barcha shakllariga barham berish to'g'risida»gi Konvensiyaga qo'shilishi ham mamlakatimizda xotin-qizlar masalasiga jiddiy e'tibor berilganini ko'rsatadi. 1993 yil mart oyida Mustaqil O'zbekistonning birinchi ordeni ta'sis etilgan va u bevosita ayollarning manfaati bilan bog'liq, «Sog'lom avlod uchun» ordenidir. 1995 yil mart oyida Prezidentning «O'zbekiston Respublikasining davlat va ijtimoiy qurilishida xotin-qizlarning rolini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi farmoni e'lon qilinadi. Ushbu farmon asosida O'zbekiston Xotin-qizlar qo'mitasi raisiga Bosh vazirning o'rinbosari, Qoraqalpog'iston Respublikasi Xotin-qizlar qo'mitasi raisiga Qoraqalpog'iston Vazirlar kengashi raisining o'rinbosari, Toshkent shahri va viloyatlar hamda tuman-shahar Xotin-qizlar qo'mitalari raislariga hokim o'rinbosari maqomi beriladi.

Shu vaqtga qadar ayollarning jamiyatdagi o'rni va maqomi bu qadar yuksak darajaga ko'tarilishini hatto tasavvur ham qilib bo'lmas edi. Bu yillar ayollarimiz uchun hech mubolag'asiz uyg'onish davri bo'ldi. Yana bir bor tarixga nazar solar ekanmiz hamma davrlarda ham ayol va qizlar uchun jamiyat ahamiyatiga molik qaror va farmonlar qabul qilinib, ularni hayotga tadbqiq etish bo'yicha amaliy ishlar olib borilgan va hozirgi davrda ham jarayon to'xtab qolgani yo'q. Misol uchun, 1999 yil Birinchi Prezidentning farmoni bilan ayolni muqaddas bilish, unga alohida ehtirom ko'rsatish, har tomonlama yetuk yoshlarni tarbiyalashdagi beqiyos o'rmini yana bir bor e'tirof etish, ular orasidagi iqtidorli yoshlarning adabiyot, san'at, fan va madaniyatni rivojlantirishdagi yutuqlari, jamiyat hayotidagi faol ishtirokini rag'batlantirish maqsadida Zulfiya nomidagi Davlat mukofoti ta'sis etilgan. 1999 yil «Ayollar yili», 2000 yil «Sog'lom avlod» yili, 2001 yil «Onalar va bolalar» yili, 2005 yil «Sihat-salomatlik yili», 2012 yil «Mustahkam oila yili», 2013 yil «Obod turmush yili» deb e'lon qilinishida va shu munosabat bilan amalga oshirilgan ezgu ishlar, tadbirlar zahirida ham ayolga hurmat, ehtirom, jismoniy kamoloti xususida fikrlash, qayg'urish hissi mujassamligi yaqqol namoyon bo'ldi.

Mamlakatning siyosiy hayotida, davlat va jamiyat boshqaruvida, iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida, madaniyat, ilmu – fan, xalq ta'limi, sog'liqni saqlash, sport kabi ijtimoiy sohalarida ayollarning o'rni va roli ortib borganini kuzatish mumkin. Biz, ayollar, katta lavozimlarda albatta ishlashi kerak degan fikrdan yiroqmiz. Chunki bizda ko'pchilik ayollarning o'zi ham xohlamaydi. O'zi ham uyda o'tirib yoki o'ziga yaqinroq ish joyi tanlashga harakat qiladi. Men farzandlarimga qarashim kerak, oilamning tinchini ta'minlashim kerak, deydi. Biz buni ham hurmat qilamiz. Bu ham ayolning huquqi. Shuning uchun xalqaro tashkilotlarda ayollar teng emas ekan, ular bu joyda

kamroq ekan, degan fikrlarga biz mutlaqo qo'shilmaymiz. Hamma davlatda o'ziga xos urf-odatlar va an'analari bor. Mamlakatimiz ayollarining qarashlarida oila birinchi o'rinda turadi.

REFERENCES

1. Fridan B. Ayollik jumbog'i. - M., 1994 yil.
2. Barbieri E. Kelajak jamiyatidagi ayollarning roli 1993. yanvar.
3. Sokolovskaya M. Ayollarning ijtimoiy rollari (Polshada jamoatchilik fikrini o'rganish asosida) // Sotsiologik tadqiqotlar. 1978. № 3.
4. Novikova E.E., Milova O.L., Zalyubovskaya E.V. Ishda va uyda zamonaviy ayol // IVF. 1988. № 8.
5. Иванова Н. Что раздражает мужчин в женщинах: секреты семейного счастья. – Ростов на Дону, Феникс, 2007. С.211.
6. Попова Л.В. Проблема самореализации одаренных женщин // Вопросы психологии. – 1996. – № 2. С. 31–41;
7. Пригожина С.В. Женский портрет на фоне Востока и Запада. – М.: Вост. литра, 2006. С.478.
8. Убайдуллаева Р.А. Семья в Узбекистане. – Тошкент: Ижтимоий фикр, 2012.Б.164.